

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 22.12.2009
KOM(2009)689 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET OG
REGIONSUDVALGET**

**Efterfølgende evaluering af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" i
2007 (Luxembourg og Sibiu) og
2008 (Liverpool og Stavanger)**

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET OG REGIONSUDVALGET

Efterfølgende evaluering af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" i 2007 (Luxembourg og Sibiu) og 2008 (Liverpool og Stavanger)

(EØS-relevant tekst)

1. INDLEDNING

Denne rapport forelægges i henhold til artikel 12 i afgørelse nr. 1622/2006/EF¹ af 24. oktober 2006 om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2007-2019, som bestemmer: "Kommissionen sørger hvert år for udarbejdelse af en ekstern og uafhængig evalueringsrapport om resultaterne af det foregående års aktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" ud fra de mål og krav, der er fastlagt i denne afgørelse. Kommissionen forelægger en rapport om denne evaluering for Europa-Parlamentet, Rådet og Regionsudvalget inden udgangen af det år, der følger efter den pågældende aktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad"."

Evalueringerne for 2007 og 2008 er blevet slået sammen; fra og med 2009 vil der dog blive gennemført en evaluering hvert år.

Denne rapport indeholder Kommissionens holdning til de vigtigste konklusioner og anbefalinger i den eksterne evaluering af "Den Europæiske Kulturhovedstad" i 2007 og 2008, som kan findes på følgende websted:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm

Der blev først foretaget en ekstern evaluering af de fire europæiske kulturhovedstæder: Luxembourg (LUX) og Sibiu (RO) i 2007 samt Liverpool (UK) og Stavanger (NO) i 2008. Derefter blev resultaterne sammenlignet, og der blev udarbejdet konklusioner for alle fire. Resultaterne er baseret på oplysninger forelagt af de fire kulturhovedstæder, feedback fra de berørte parter samt politisk og akademisk litteratur på europæisk plan.

2. BAGGRUND FOR AKTIONEN

2.1. Fællesskabsaktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad"

Den oprindelige ordning, Den Europæiske Kulturby, blev iværksat på mellemstatsligt niveau i 1985² og senere suppleret med Den Europæiske Kultur måned³. På grundlag af disse

¹ EUT L 304 af 3. november 2006.

² Titlen "europæisk kulturby" blev fastlagt for at bidrage til at skabe et tættere forhold mellem de europæiske borgere. Se kulturministrenes resolution om det årlige arrangement "europæisk kulturby" af 13.6.1985 på følgende websted: <http://eur->

aktiviteter indførte afgørelse nr. 1419/1999/EF en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019⁴ (i det følgende benævnt "aktionen"). Der blev opstillet en liste, hvoraf rækkefølgen for medlemsstaternes ret til at tilrettelægge dette årlige arrangement fremgik. Europæiske lande, som ikke er medlemsstater, kunne også ansøge, men indgik ikke i nogen på forhånd fastlagt rækkefølge.

Afgørelse nr. 1419/1999/EF blev senere erstattet med afgørelse nr. 1622/2006/EF⁵, som definerer aktionens målsætninger nærmere, modificerer udpegelses- og overvågningsprocessen for arrangementet fra og med 2013 og udelukker muligheden for, at lande, der ikke er medlemsstater, kan ansøge om arrangementet. Den har indført en national konkurrence i to faser med europæiske kriterier og overvågningsmøder efter udpegelsen, mens den tidligere afgørelse lod det være op til medlemsstaterne at fastlægge proceduren for udvælgelse af byerne uden efterfølgende overvågning.

I 2007 og 2008 forelagde de byer, der var blevet foreslået, deres ansøgning samt deres kulturprogram for året for en europæisk jury, som afgav en anbefaling vedrørende udpegelse til Kommissionen. Kommissionen vedtog derefter en henstilling rettet til Ministerrådet, som formelt udpegede kulturhovedstaden. På grund af den tid, som det tager at blive årets kulturhovedstad – forberedelserne begynder seks år tidligere – opretholder afgørelsen fra 2006 bestemmelserne i afgørelsen fra 1999 om udpegelse af kulturhovedstaden for henholdsvis 2007, 2008 og 2009 og indeholder overgangsbestemmelser for aktionerne i perioden 2010-2012.

Der gives EU-støtte under EU's kulturprogram. For 2007-2013 er der afsat maksimalt 1,5 mio. EUR om året pr. kulturhovedstad⁶. I 2007 og 2008 havde den økonomiske støtte form af et medfinansieringstilskud til specifikke projekter, som dækker en del af kulturhovedstadens kulturprogrammer.

2.2. De europæiske kulturhovedstæder 2007-2008

Følgelig var valget af kulturhovedstad i 2007 og 2008 omfattet af de udvælgelsesprocedurer, der er fastsat i afgørelsen fra 1999. LUX og UK havde retten til at stå for aktionen i henholdsvis 2007 og 2008. LUX foreslog Luxembourg og grænseområdet ("Grande Région" (GR)), og UK foreslog Liverpool efter en national konkurrence. Desuden foreslog RO, som endnu ikke var en medlemsstat i 2004, Sibiu i 2007, og NO foreslog Stavanger i 2008. Udvalgsproceduren fandt sted i 2003-2004. Den europæiske jury udarbejdede en rapport med en anbefaling om, at Luxembourg og Sibiu skulle være kulturhovedstæder i 2007, mens

ex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en,en&lng2=da,de,el,en,es,fr,it,nl,&val=117538:cs&page=1&hwords.

³ Konklusioner vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet, den 18. maj 1992 vedrørende valg af Europæiske Kulturbyer efter 1996 og Den Europæiske Kulturmåned (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41992X0616:DA:HTML>).

⁴ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1419/1999/EF af 25. maj 1999 om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019 (EFT L 166 af 1.7.1999, s. 1). Ændret ved afgørelse nr. 649/2005/EF (EUT L 117 af 4.5.2005, s. 20). <http://www.europa.eu/eur-lex/pri/da/oj/dat/1999/1/166/1/16619990701da00010005.pdf> http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/1_117/1_11720050504da00200021.pdf

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1622/2006/EF af 24. oktober 2006 om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2007-2019 (EUT L 304 af 3.11.2006, s. 1). <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:304:SOM:DA:HTML>.

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1855/2006/EF af 12. december 2006 om oprettelse af kulturprogrammet (2007-2013) (EUT L 372 af 27.12.2006, s. 1). Jf. aktionsdel 1.3.

Liverpool og Stavanger skulle være det i 2008, samt anbefalinger om, hvordan de foreslåede målsætninger kunne opfyldes bedre. I 2004 udpegede Ministerrådet formelt ansøgerbyerne som kulturhovedstæder på grundlag af Kommissionens henstilling.

3. DEN EKSTERNE EVALUERING

3.1. Evalueringsbetingelser

Kommissionen har overdraget den eksterne evaluering⁷ af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" i 2007 og 2008 til Ecotec Research and Consulting. Evalueringen havde til formål at vurdere disse fire kulturhovedstæders relevans, effektivitet og bæredygtighed set i forhold til aktionens målsætninger og de målsætninger, som kulturhovedstæderne selv har fastlagt i deres ansøgninger og i løbet af gennemførelsesfasen. Den eksterne evaluering blev ledsaget af rapporter for hver enkelt kulturhovedstad og indeholdt konklusioner og anbefalinger vedrørende forbedring af aktionens gennemførelse. Da hver enkelt kulturhovedstad kun er udpeget for et år, blev konklusionerne og anbefalingerne for byerne formuleret som erfaringer fra aktionen for at hjælpe fremtidige kulturhovedstæder med gennemførelsen.

3.2. Metode

De fire kulturhovedstæder blev evalueret individuelt, og der blev i den forbindelse i et vist omfang trukket på de evalueringer, som kulturhovedstæderne selv havde bestilt. Der blev indsamlet oplysninger på to niveauer: en lille mængde oplysninger på EU-plan og mere omfattende oplysninger fra kulturhovedstæderne selv. De centrale kilder omfattede politisk og akademisk litteratur på europæisk plan, de oprindelige ansøgninger om at blive kulturhovedstad, undersøgelser og rapporter bestilt af kulturhovedstæderne, programmer for arrangementerne, reklamemateriale og websteder, kvantitative oplysninger fra kulturhovedstæderne om aktiviteter og resultater, interviews med de ansvarlige for gennemførelsen af hvert enkelt kulturhovedstadsaktion, en telefonisk rundspørge blandt de centrale berørte parter i hver enkelt kulturhovedstad og besøg i hver enkelt by. Inden for rammerne af en sammenlignende vurdering og en metaevaluering blev konklusionerne fra alle fire kulturhovedstæder overvejet, tilgangene blev sammenlignet og kontrasteret, og kvaliteten af forskningen blev efterprøvet. Der blev draget konklusioner fra aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" som sådan på grundlag af dokumentationen og konklusionerne fra alle fire kulturhovedstæder.

3.3. Evalueringsresultater

3.3.1. Aktionens relevans

I forbindelse med evalueringen blev der taget hensyn til, at aktionens gennemførelse var relevant i henhold til EF-traktatens artikel 151: Målsætningerne vedrørende "udvikling af kulturelle aktiviteter" og "fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur" har været af central betydning for aktionen. Desuden fremgår det af evalueringsresultaterne, at de byer, som har været kulturhovedstad, med årene har udviklet en tredje bred målsætning, som de ansvarlige for evalueringen har defineret som

⁷ Rammekontrakt for serviceydelser nr. EAC/03/06 om evaluering, evalueringsrelaterede tjenester og støtte til en konsekvensanalyse.

"støtte til social og økonomisk udvikling gennem kultur", om end en sådan målsætning ikke eksplicit fremgår af traktatens artikel 151.

I præambelen til afgørelsen fra 1999 indføres der for første gang en eksplicit henvisning til udviklingen af kultur og turisme og til behovet for at mobilisere store dele af befolkningen. Denne henvisning blev senere styrket i afgørelsen fra 2006 gennem tilføjelse af et eksplicit kriterium vedrørende "fremme af borgernes deltagelse" og "langsigtet udvikling". Mange kulturhovedstæder er gået et skridt videre ved at have målsætninger vedrørende sociale og økonomiske forhold og turisme. Indførelsen af sådanne målsætninger i aktionen vedrørende kulturhovedstæder har både formet og afspejlet bredere tendenser i kulturpolitikken.

Disse målsætningers stigende betydning er dog blevet ledsaget af en debat om, hvorvidt kulturen bør støttes på grund af dens indre værdi eller snarere som et middel til opnåelse af et håndgribeligt, kvantificerbart investeringsafkast.

3.3.2. Relevans af kulturhovedstadsaktionen i 2007 og 2008

Byernes begrundelse for at ansøge om at blive kulturhovedstad og deres målsætningers relevans i forhold til målsætningerne under aktionen og artikel 151 blev evalueret. Alle fire kulturhovedstæders ansøgninger var meget relevante set i forhold til mindst en af de tre specifikke målsætninger, "udvikling af kulturelle aktiviteter", "fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur" og "social og økonomisk udvikling gennem kultur", og var i et vist omfang relevante i forhold til dem alle.

Alle fire kulturhovedstæder kunne påvise relevans i forhold til målsætningen om "udvikling af kulturelle aktiviteter", men dette var dog tydeligst i Stavanger; i de øvrige tre kulturhovedstæder kunne dette ses i sammenhæng med andre overordnede mål, dvs. etablering af en grænseoverskridende region (Luxembourg GR), øget synlighed af byens internationale profil (Sibiu) samt byfornyelse og inddragelse (Liverpool).

Alle fire kulturhovedstæders aktion var af relevans for målsætningen om "fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur", navnlig på grund af deres målsætning om at fremme samarbejde med aktører på kulturområdet, kunstnere og byer i andre medlemsstater.

Alle fire kulturhovedstæders aktion var også af relevans for målsætningen om at opnå "økonomisk udvikling gennem kultur", navnlig gennem brug af kulturhovedstadsaktionen til forbedring af byens image (GR i Luxembourgs tilfælde), og for målsætningen om at opnå "social udvikling gennem kultur" gennem øget adgang til kultur.

3.3.3. Forvaltningens effektivitet

Effektiviteten af forvaltningen af kulturhovedstadsaktionen, herunder organisationsmodeller, processer for udvælgelse og gennemførelse af kulturelle aktiviteter og arrangementer, kommunikation og reklame samt processer for finansiering blev taget i betragtning.

Alle fire kulturhovedstæder havde problemer med at etablere effektive forvaltningsordninger, navnlig i udviklingsfasen. Disse problemer vedrørte hovedsageligt etablering af en organisationsstruktur og sammensætning af et hold med de kvalifikationer, som gennemførelse af kulturprogrammet forudsætter. I alle tilfældene krævede dette en bredere vifte af kvalifikationer og et hold med en anden struktur end det hold, som havde udarbejdet

den ansøgning, der førte til udpegelsen – der var dog stadig behov for de fleste af de centrale medarbejdere.

Følgende emner spillede en vigtig rolle: Behovet for at sikre balance mellem kunstneriske og politiske interesser og at sikre, at en eventuel ny leveringsmekanisme hilses velkommen af de nuværende berørte parter som et nyttigt samarbejdsredskab, og opnåelse af den rette blanding af fastansatte, udstationeret personale og nye talenter. Hver enkelt kulturhovedstad havde dog held til at etablere en effektiv forvaltningsstruktur, hvilket også anerkendes af størstedelen af de berørte parter.

Erfaringerne fra 2007 og 2008 viser, at en ny og uafhængig struktur, som er skræddersyet efter byens og mere overordnet landets kulturelle forhold, er at foretrække. En anden vigtig erfaring fra 2007 og 2008 har været betydningen af de evalueringer, som kulturhovedstæderne selv har bestilt.

3.3.4. Effektivitet af mekanismerne for kulturhovedstæderne på EU-plan

Effektiviteten af Europa-Kommissionens processer for udvælgelse, overvågning og finansiering var et centralt emne. De fire kulturhovedstæder gav ganske vist udtryk for almindelig tilfredshed med den europæiske jurys arbejde, men det er for tidligt at drage holdbare konklusioner om effektiviteten og uafhængigheden i forbindelse med denne proces, da juryen for sin del kun skulle udtale sig om hver enkelt ansøgerbys uomtvistelige kvaliteter og ikke sammenligne disse med konkurrerende ansøgerbyers kvaliteter, da der ingen konkurrenter var.

Afgørelsen fra 1999 indeholdt ikke bestemmelser om en overvågningsfase. Tre af de fire byer er dog overbeviste om, at en sådan fase ville have været en fordel. En sådan overvågning kunne have bidraget til at sætte fokus på potentielle problemer og gjort det muligt at gribe ind tidligere.

Kommissionens indsats for at fremme netværkssamarbejde mellem tidligere, nuværende og fremtidig kulturhovedstæder blev hilst velkommen af alle fire kulturhovedstæder.

Kriteriet vedrørende 1,5 mio. EUR i EU-støtte pr. kulturhovedstad var klart, og de administrative processer svarede til processerne for andre EU-programmer. Hver enkelt kulturhovedstad modtog støtte til specifikke projekter under EU's kulturprogram. EU-støtten udgjorde en meget beskedne del af de samlede udgifter til hver enkelt kulturhovedstads kulturprogram. Set på baggrund af det beskedne beløb fra EU's budget har udpegelsen af en kulturhovedstad således en meget effektiv løftestangseffekt.

Aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" skaber stor efterspørgsel i kandidatbyerne og betydelige investeringer i kulturprogrammerne og mere overordnet i byerne og er højt profileret i medierne og offentligheden. Det er tvivlsomt, om nogen anden politisk mekanisme kunne have givet samme virkning med en EU-investering i form af finansielle ressourcer og arbejde af samme omfang. Vi må vente og se, om "afkastet" efterhånden bliver mindre i de kommende år, og om der er behov for alternative politiske mekanismer, som så skal være baseret på mange af de koncepter, som underbygger aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad", og de hidtidige erfaringer.

3.3.5. *Effektivitet i forbindelse med kulturelle aktiviteter*

I forbindelse med evalueringen blev der taget hensyn til hver enkelt kulturhovedstads effektivitet ved gennemførelsen af kulturprogrammet og programmets betydning for byens kulturelle udvikling på lang sigt. Under hvert enkelt område under aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" er der blevet gennemført et kulturprogram, som er mere omfattende, end det ville have været tilfældet, hvis byen ikke var blevet udpeget til kulturhovedstad. Der er blevet gennemført mange virkelig innovative projekter og nye tiltag inden for en lang række forskellige kulturelle genrer. De kulturelle aktiviteter har generelt haft langt større deltagelse end i årene forud for aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad", og den dokumentation, der foreligger, tyder på en høj grad af tilfredshed blandt deltagerne.

Kulturlivet i hver enkelt by er nu mere intenst og anerkendes i højere grad på både nationalt og internationalt plan end tidligere. Mens der har været mange etablerede internationale og nationale kunstnere på de enkelte kulturprogrammer, er også et betydeligt antal lokale aktører på kulturområdet blevet støttet. Alle fire kulturhovedstæder nævner som de største fordele, at sådanne aktører har opnået en mere markant profil og flere kontakter samt større professionalisme og operationel kapacitet. I mange tilfælde har det tættere samarbejde med kulturinstitutioner og myndigheder i sig selv gjort det muligt at opnå mere støtte, end det ellers ville have været muligt. F.eks. er øget offentlig støtte typisk blevet ledsaget af praktisk bistand, som sætter små organisationer i stand til at indgå aftaler og redegøre mere effektivt for de finansieringsbeløb, de modtager.

Overordnet set har hver enkelt kulturhovedstadsarrangement og dermed også aktionen mere generelt været meget vellykket med hensyn til opfyldelse af målsætningerne vedrørende udvikling af kulturaktiviteter i løbet af det år, hvor den pågældende by er kulturhovedstad. Det var naturligvis ikke alle kulturprogrammernes elementer, som var fuldstændigt vellykkede, og visse berørte parter var skuffede (f.eks. visse kulturinstitutioner, som "Den Europæiske Kulturhovedstad" ikke var så relevant for), visse lokale kunstnere mente, at der var urimeligt meget fokus på internationale kunstnere, og en række lokale kulturaktørers forventninger om (økonomisk) støtte blev ikke opfyldt. Men aktionen har muliggjort gennemførelsen af fire omfattende kulturprogrammer, som omfatter mange spændende og innovative projekter.

3.3.6. *Effektivitet med hensyn til fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur*

I afgørelsen fra 1999 findes der ikke nogen eksplicit definition af den "europæiske dimension", og kriterierne vedrørende den "europæiske dimension" i afgørelsen fra 2006 giver mulighed for en vid fortolkning. Muligvis som følge heraf blev den europæiske dimension af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" fortolket meget forskelligt i henholdsvis 2007 og 2008. I forbindelse med evalueringen af kulturhovedstæderne blev der taget hensyn til disse forskelle ved vurderingen af effektiviteten med hensyn til at fremme den europæiske dimension. Mens alle fire kulturhovedstæder udviste effektivitet ved at gennemføre en bred vifte af aktiviteter med en europæisk dimension, var der forskelle med hensyn til karakteren af den europæiske dimension og graden af effektivitet:

- Den synlighed, som arrangementet gav, hjalp alle fire til at skabe en betydelig stigning i turismen, selv om dette kun var en vigtig målsætning for to af dem.

- Alle fire var effektive, hvad angår samarbejde, samproduktioner og udvekslinger, om end denne aktivitet kun var af væsentlig betydning for Luxembourg GR's vedkommende. I de andre kulturhovedstæder var samarbejde af underordnet betydning i forhold til det centrale kulturprogram og omfattede kun den anden kulturhovedstad.
- Alle fire var effektive, hvad angår etablering af tværnationale partnerskaber med andre byer eller regioner, om end denne aktivitet kun var af væsentlig betydning for Luxembourg GR's vedkommende.
- Tre af kulturhovedstæderne var effektive, hvad angår målsætningen om at tiltrække kunstnere, som er anerkendt på europæisk plan.
- I den sidste kulturhovedstad (Luxembourg GR) var denne målsætning mindre vigtig, om end det lykkedes at tiltrække mange kunstnere, som er anerkendt på europæisk plan.
- Der blev kun gennemført aktiviteter vedrørende "europæisk historie, identitet og kulturarv, som allerede findes i byen" i Luxembourg GR og Sibiu, og begge byer udviste relativt stor effektivitet i den forbindelse.
- Alle kulturhovedstæderne fokuserede kun i mindre grad på udvikling af europæiske temaer og emner.

3.3.7. *Effektivitet med hensyn til økonomisk udvikling, byudvikling og forøgelse af turismen*

I forbindelse med evalueringen blev det konstateret, at alle fire kulturhovedstæder helt eller delvis kunne opfylde målsætningerne vedrørende økonomi, turisme og byudvikling. Turismen blev forøget i alle fire tilfælde, og der kunne konstateres en forbedring af den lokale økonomi. Alle fire kulturhovedstæder gav enten direkte støtte til infrastruktur på kulturområdet og byudvikling eller fremmede indsatsen på disse områder. Det er dog uklart, om aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturby" kan fungere som drivkraft bag byfornyelse på lang sigt. Der er således mulighed for, at der fremover vil blive fokuseret på de rent kulturelle målsætninger fra aktionens første år, eller at idéen bag aktionen skal revideres.

3.3.8. *Effektivitet med hensyn til at støtte social udvikling gennem kultur*

Ved evalueringen blev kulturhovedstædernes effektivitet, hvad angår aktionens sociale dimension taget i betragtning. Der foreligger dokumentation for, at hver enkelt by udviste effektivitet ved gennemførelsen af de aktiviteter, der skal sikre opfyldelse af de sociale målsætninger, herunder navnlig øget adgang til kultur og deltagelse i volontørarbejde (navnlig i Sibiu og Liverpool). Der foreligger også dokumentation for øget deltagelse i kulturelle arrangementer og aktiviteter, herunder blandt målgrupperne (Luxembourg). Der er desuden blevet udviklet mange nye metoder til involvering af sådanne grupper, f.eks. gennem etablering af nye mødesteder, tilrettelæggelse af kulturarrangementer i flere forskellige kvarterer og gennemførelse af kunstprojekter i lokalsamfundene. Den sociale dimension af aktionen i 2007 og 2008 har hovedsagelig bestået i øget adgang til kultur snarere end kulturel inddragelse eller social inddragelse som sådan.

3.3.9. *Bæredygtighed*

Sluttelig blev der ved evalueringen taget hensyn til bæredygtigheden af kulturhovedstædernes aktiviteter og deres virkninger for byernes kulturforvaltning og langsigtede udvikling. Mens

kulturaktiviteternes omfang naturligvis er blevet mindre efter kulturhovedstadsårets afslutning, er der i alle fire kulturhovedstæder bevis for, at mange af de aktiviteter, som blev indledt i løbet af året, er blevet opretholdt, og i visse tilfælde har de offentlige myndigheder givet løbende støtte. Der er også mange eksempler på, at festivaler, som blev afholdt for første gang i løbet af kulturhovedstadsåret, fortsat skal afholdes i de kommende år. Desuden er der mange eksempler på kulturinstitutioner og uafhængige aktører, som har et højere aktivitetsniveau end før kulturhovedstadsåret, om end en række muligheder også er gået tabt i den forbindelse.

Erfaringerne fra 2007 og 2008 viser, at mange af de særlige kontorer og agenturer med ansvar for gennemførelsen af arrangementet opløses efter året, hvorved en del erfaring går tabt. Det står dog klart, at aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" har medført betydelige ændringer af kulturforvaltningen i de forskellige byer. Ikke blot er en stor del af erfaringen blevet bevaret (idet mange medarbejdere er fortsat med at beskæftige sig med byens kulturforvaltning, er vendt tilbage til deres tidligere arbejdsplads, f.eks. i den kommunale forvaltning, eller har fået nyt arbejde, f.eks. hos kulturinstitutioner); aktionen har også medført indførelse af nye arbejdsmetoder, nye partnerskaber og nye strategier. I mange tilfælde har aktionen medført en række nye forbindelser mellem kommunerne og kulturaktørerne og sat kultur højere på dagsordenen for den lokale politiske debat. Overordnet set har aktionen således medført betydelige ændringer af gennemførelsen af kulturelle aktiviteter, og der er blevet etableret nye grundlag for aktiviteter, som sandsynligvis vil blive bevaret fremover.

Det er endnu for tidligt at evaluere bæredygtigheden af virkningerne for økonomien og turismen. Mens kulturhovedstadsåret i 2007 og 2008 medførte en stigning i turismen og en mere markant international profil for de pågældende byer, er der en risiko for, at det vil blive vanskeligt at opretholde disse fordele under de nuværende økonomiske forhold – om end kulturhovedstæderne naturligvis kan få flere besøgende, end de ellers ville have fået, og få bedre mulighed for at udnytte eventuelle fordele senere, når den globale økonomi genrejses.

4. DE VIGTIGSTE ANBEFALINGER FRA DEN EKSTERNE EVALUERING OG KOMMISSIONENS BEMÆRKNINGER

Kommissionen er enig i det overordnede budskab i de anbefalinger, der fremsættes inden for rammerne af evalueringen, men mener dog, at der forekommer gentagelser, og vil derfor ændre anbefalingerne lidt, jf. nedenfor, uden dog at ændre deres centrale budskab.

4.1. Forvaltningens effektivitet

Kommissionen bør anbefale alle kulturhovedstæder at bestille evalueringer af virkningerne af deres kulturprogrammer og relaterede aktiviteter.

4.2. Effektivitet af mekanismerne for kulturhovedstæderne på EU-plan

Ved fremtidige evalueringer bør følgende tages i betragtning:

- Effektiviteten og uafhængigheden i forbindelse med de udvælgelses- og overvågningsprocesser, der blev indført ved afgørelsen fra 2006.
- Værdien af kulturhovedstadsarrangementet på lang sigt både set fra de pågældende byers og offentlighedens perspektiv (medierne, organisationer i kultursektoren og befolkningen)

som sådan). Hvis værdien af arrangementet ser ud til at blive mindre, bør Kommissionen undersøge alternative tilgange og sammenligne deres fordele med kulturhovedstadsaktionens fordele.

4.3. Effektivitet med hensyn til økonomisk udvikling, byudvikling og forøgelse af turismen samt støtte til social udvikling gennem kultur

I kommende debatter bør Europa-Kommissionen undersøge, i hvilket omfang kulturhovedstadsaktionen (og kultur mere overordnet) (fortsat) kan og bør anvendes til stimulering af:

- byfornyelse og økonomisk udvikling, eller om der skal vendes tilbage til en tilgang, som i højere grad handler om kultur som et mål i sig selv
- reel social fornyelse af byerne og inddragelse af alle borgerne i modsætning til blot en udvidelse af kulturtilbuddene for det publikum, der allerede findes
- bevarelse af den fleksibilitet, der giver byerne mulighed for selv at finde de bedste løsninger.

5. KOMMISSIONENS KONKLUSIONER

Kommissionen er enig i den overordnede vurdering i evalueringen og accepterer de anbefalinger, som er formuleret i afsnittet ovenfor. Den er opmærksom på, at hver enkelt kulturby styrke er rodfæstet i dens forskelligartethed og kulturelle særtræk, og vil sikre, at byerne har tilstrækkeligt råderum til at opfylde aktionens målsætninger (anbefaling 1).

Kommissionens noterer sig, at de fleste kulturbyer allerede har evalueringsordninger, der dækker hele eller en del af deres kulturprogram, og vil anbefale, at der gennemføres overordnede evalueringer på lokalt plan (anbefaling 2). For at fremme udbredelsen af god praksis har Kommissionen bakket op om en række tiltag, der samlet skal bidrage til yderligere tilpasning af den omfattende evalueringsmodel, som Liverpool udviklede i 2008, til fremtidige kulturhovedstæders behov⁸. Kommissionen vil også se nærmere på den måde, som kulturhovedstæderne anvender og kan anvende strukturfondene på⁹. Det glæder Kommissionen, at de nye udvælgelses-, overvågnings- og finansieringsprocedurer, som afgørelsen fra 2006 indeholder bestemmelser om, allerede er i overensstemmelse med anbefalingerne i evalueringens resultater. Det vil sikre, at disse nye ordninger evalueres korrekt og rettidigt¹⁰. Kommissionen er opmærksom på værdien af kulturhovedstadsarrangementet: Den vejleder herom gennem kulturhovedstadsvejledningen for kandidatbyer¹¹ og vil fortsat overvåge arrangementets gennemførelse og værdi.

Kommissionen vil fremme udveksling af god praksis og sætte fokus på kulturhovedstadsaktionen som et redskab til byudvikling gennem kultur. Hvad angår

⁸ <http://www.liv.ac.uk/impacts08/>.

⁹ Undersøgelse af kulturs bidrag til lokal og regional økonomisk udvikling som en del af den europæiske regionalpolitik: http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc537_en.htm.

¹⁰ Kulturhovedstad 2010 (overvågningsprocedurer og Melina Mercouri-prisen), kulturhovedstad 2013 (hele udvælgelsesproceduren som fastsat i afgørelsen fra 2006).

¹¹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc629_en.htm.

modsatningen mellem brug af kultur til sociale og økonomiske formål og kulturs indre værdi for de europæiske borgere, er Kommissionen overbevist om, at vellykkede kulturhovedstadsaktioner giver gode eksempler på, hvordan kunstnerisk kvalitet kan forenes med socioøkonomisk udvikling (anbefaling 3).